

Drakulától a Rákóczi-szabadságharcig: újabb különlegességek a Régi Ritka digitális gyűjteményben

2025/01/24

A Régi Ritka elnevezésű digitális gyűjtemény mintegy 1400, eddig elérhetetlen, történelmi értékű röplappal bővült, miközben a platform új, felhasználóbarát keresőfunkcióval és korszerű képnézegetővel is gazdagodott.

[1]

A nemzeti könyvtár különleges ritkaságai mostantól még szélesebb közönség számára válnak hozzáférhetővé. A Régi Ritka elnevezésű digitális gyűjtemény mintegy 1400, eddig elérhetetlen, történelmi értékű röplappal bővült, miközben a platform új, felhasználóbarát keresőfunkcióval és korszerű képnézegetővel is gazdagodott.

A nemzeti könyvtár digitalizálta és online platformján közzétette a Régi Nyomatványok Tárában őrzött [röplapgyűjteményét](#) [2]. [3] így a [metszetek](#) [4] és a [régii ex librisek](#) [5] mellett a híráramlás kora újkori dokumentumai is böngészhetővé váltak. Ezek a rövid, sokszor illusztrált nyomtatványok a korszak legaktuálisabb híreit és eseményeit közvetítették a nagyközönség számára, azaz pillanatképek a múltból. Ennek megfelelően a röplapoké igen értékes és nagyon ritka kiadványcsoport, hiszen – a múló pillanat olvasmányai lévén – aktualitásukat veszítve eltűntek, elenyésztek, mindössze néhány elszórt példányukat mentette meg a gyűjtőszervezet az utókornak.

A Régi Nyomtatványok Tára egyedülálló, mintegy 1400 darabos magyar vonatkozású gyűjteményt őriz, amely mostantól online is böngészhető.

[6]

Ein Ermanung wider
Die Türcken / Und wie sy die Christen
durchhehrent. Im land Ungern.

Im iar M D X X I I.

[7]

Ein neues Lied in welchem auß
angebung deren so von anfang mit vnd darbey
gewesen / Die ganz handlung des Türcken / in Un-
gern vnd Osterreich nemlich der belegerung der
stat Wien begryffen ist / Im thon O Gott
in deinem höchsten thron.

Ex
Bibl. Com.
F. Széchényi.

Neue Zeitung auß Ungern / Auch
gründlicher vnd warhaffter bericht:

Welcher massen der Saswar Bascha von
Siget / sambt andern dreyen Beegen / den
9. Augusti dises 1587. Jars / vber die fünff Tausendt
stark heraus gefallen / vnd bey Sibenzehen Dörffer
verbrennet vnd verheret / auch ein guere Anzahl Christen
auffgehebt / gefenglichen mit sich gefürt / aber in irem zu
ruck ziehen bey Sarkan Zigehe / vngeseht zwo Meyl wegs
von Kanischa / von den vnsern angetrossen / vnd vermis
tels Göttlicher hülff Ritterlichen seind erlegt
worden / mit allen circumstantijs außs
fleissigist beschriben.

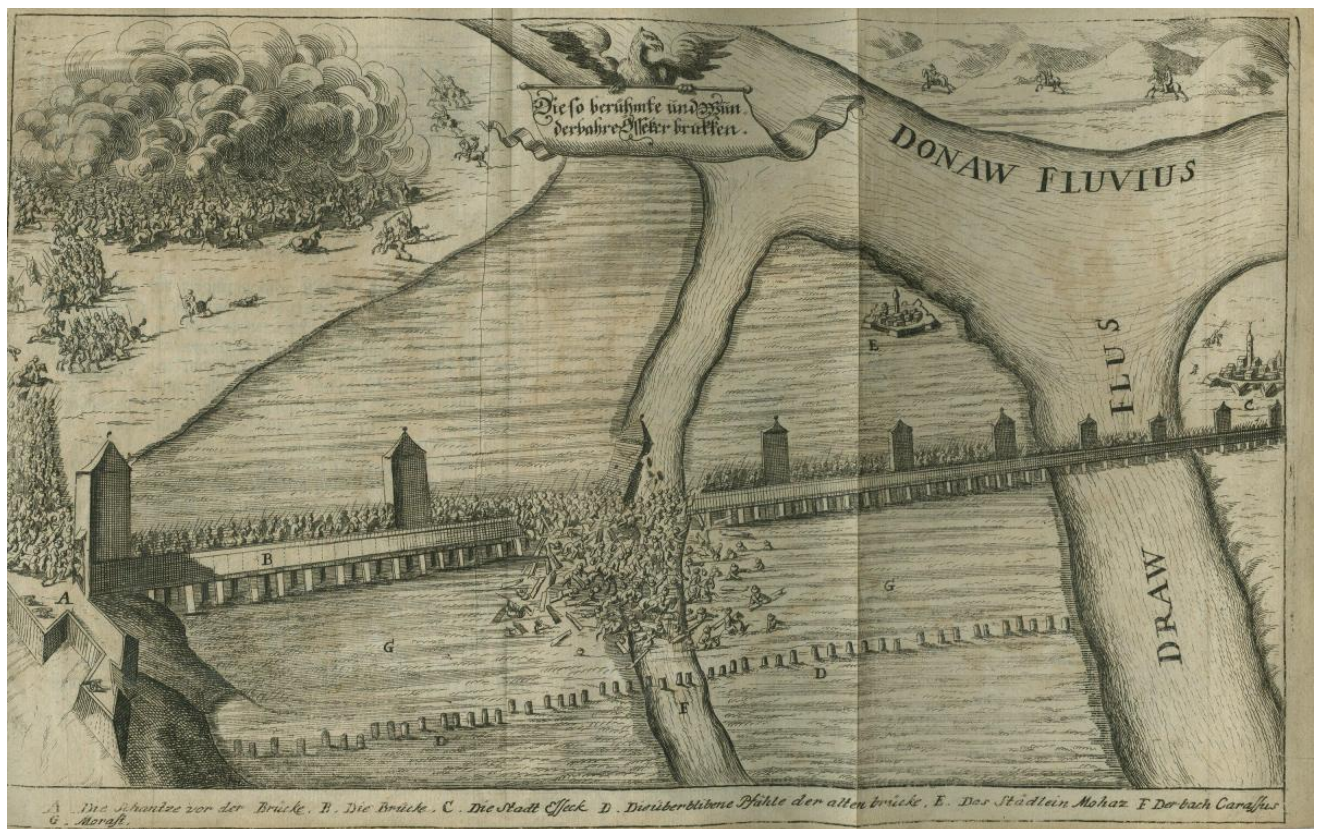

Gedruckt zu Eberaw in Ungern durch
Hansen Mannel /
Anno M. D. LXXXVII.

A gyűjtemény kialakítása 1946-ban kezdődött meg, s máig tart, hiszen azóta folyamatosan gyarapítjuk mind vásárlás, mind a könyvtár raktáraiban lappangó ilyen nyomtatványok felkutatása révén. A Régi Ritkán a teljesség kedvéért a „Röpl.” jelzettel ellátott rölapok, újságlapok, röpiratok mellett a magyar vonatkozású rölapok közé sorolható egyéb dokumentumainkat (ősnyomtatványokat, a *Régi Magyar Könyvtár* gyűjteményébe tartozó darabokat, valamint az Apponyi-metszetgyűjtemény illusztrált rölapjait) is közreadjuk, ebben is követve Hubay Ilonát, a gyűjtemény első nyomtatott katalógusának összeállítóját.

A rölap nem más, mint aktuális, közérdeklődésre számot tartó eseményt tárgyaló, többnyire kis terjedelmű (egy-két lapostól a néhányszor tízlaposig terjedő), általában egyetlen hírt tartalmazó nyomtatvány. A könyvnyomtatás megjelenésével szinte egy időben létrejött, sokszor képpel illusztrált, kis füzetek célja elsősorban a hírközlés volt. A hamar nagy népszerűsége szert tett, gyorsan és olcsón kiadható, ugyanakkor biztos jövedelmet, így az adott nyomda fennmaradását jelentő termékek Német- és Olaszországból indulva hamarosan egész Európát meghódították. A rölapot nyomdászok, könyvkötők, vándorárusok terjesztették, leginkább vásárok alkalmával, ahol sok ember megfordult. A szövegek alapját rendszerint egy-egy, az esemény színhelyéről érkezett levél vagy egy szemtanú elbeszélése, sokszor egy máshol kiadott nyomtatvány szövege adta.

[11]

A XV. század egyik legolvasottabb német nyelvű röplapja az erdélyi szászok földjére 1456-ban betört Drakula havasalföldi vajda, a „Karóba húzó” Vlad (Vlad Tepes) sorozatos rémtetteit egy, a helyszínről elmenekült szemtanú elbeszélése nyomán adja hírül. Ennek egyik legkorábbi [kiadása](#) [10] 1485 körül jelent meg, és a szemtanú kéziratos feljegyzésben is fennmaradt elbeszélését a valóságtól eltérő befejezéssel toldja meg, hogy Drakula a magyar király évekig tartó budai fogságában keresztény hitre tért, s trónjára visszatérve még évekig emberséggel uralkodott. Az ősnymtatványnak számító kiadvány több szempontból is különleges, hiszen egyrészt tartalmaz egy a vajdát ábrázoló fametszetet, másrészt mindössze egyetlen példány létezik belőle a világon, amely Széchényi Ferenc gyűjteményéből került a nemzeti könyvtárba.

[A mohácsi ütközet](#) [12] után nem sokkal újságlapok tudósítottak a törökök sikeréről, [Szigetvár 1566-os ostromával](#) [13] már egyidejűleg jelentek meg képes tudósítások a hadi eseményekről. [Zrínyi Miklós](#) [14] volt például az első hős hadvezér, akiről portrét közöltek a birodalomban, sőt a szigetvári védőkért imát rendelt el még a canterburyi érsek is. Ebben a hírfolyamban gyakran találkozhatunk [Bethlen Gábor](#) [15] nevével, ugyanígy számtalan röpirat hirdette a korabeli Európában a magyarországi török háborúk szükségességét, nemzetközileg is támogatva [Zrínyi Miklós](#) [16] horvát bán és köre háborús terveit. A kiadványok számát jól mutatja, hogy Raimondo Montecuccoli szerint Zrínyi fizetett röplapírókat alkalmazott, azért keletkezett akkora nemzetközi híre. [Thököly Imre](#) [17] szintén sokszor szerepelt a legpopulárisabb korabeli nyomtatványokban, de ezek a híradások eltörpülnek a Buda visszavételéről tudósító 1600 ismert metszetes röplap mellett. A röplap [II. Rákóczi Ferenc](#) [18] korában vált a publicisztika igazán hatásos eszközévé. A nagyszombati, debreceni, lőcsei, kolozsvári nyomdák szünet nélkül ontották a fejedelem által megrendelt röplapokat.

Bethlen Sabor's Blutsabnen/

Welchen derselbige zu Newsol von rothem Damascus machen. mit gegenwertigen Figuren vnd Worten mahlen. vnd dem Emerico Turczo als Landfenderichen solenniter überlieferen lassen.

Diese Stour allster zur frey
Bethlen Sabor's Blutsabnen ist
Welchen er newlich (mit verleyhen)
Emerico Turczo überlassen thet
Dem Landfändrich in Ungerland
Was nun der Fahnen hat vor Verstand
Obz was die Figur bedeut
Wöcht vielleicht geben bald die Zeit
Allein die Wort so drinnen stahn
Will ich dir jetzt reutlich zeigen an
Sie stehen in dem Psalmenbuch
Am acht vnd sechzigsten auffsuch
Da David spricht: Es steh Gott auff/
Dass seine Feind all zu hauff
Zerstreuet werden in sein Grimm
Die ihn hassen fliehen vor ihm/ &c.
Dannoch ein Schrift/ so allhie steht
Dner der Säulen, dabim acht:
Durch Gottes Rats befestigt ist/
Zur Hoffnung vnd Gedult zur frey/
Dem aufgeworffnen Anker wol/
Gott Glück verleyhen. Darnach sol
Am ein jeder selbst bilden ein
Was der andern Verstand möcht sein
Als Sonn/ Scepter/ Säulen vnd Cron/

Psal. 68. 5. 2

Das Schwert/ Palmzweig/ auch zuvor an
Das lauffere Schiff zu sampt dem Steern.
Selbst wilst ich die Auslegung gern
Dann ein jeder selbst/ wie ihr wilst/
Seiner wort bester Deuter ist:
Vor mein Person wündschet ich allzeit/
Dass dieser Fahnen alls guts bedeut.
Gott woll auch gnädig dafür seyn/
Dass die nicht bey vns brechen eyn/
So allhie auff dem Schiffe fahen/
Vor fremden Völkern vns bewahren.
Daru wird dann auch helfen gern/
Nu. 24. 6. 17 Christus der rechte Jacobs Stern/
Malach. 4. 2 Die Sonne der Gerechtigkeit/
Welchem gehören weit vnd breit
Psal. 2. 5. 8 All Königreich/ Scepter vnd Cron
Als dem ewigen Gottes Sohn/
Psal. 72. 9. 8 Der bis an der Welt End regiert
Pf. 50. 6. 13 Ihn anzuruffen vns gebürt/
Dass er vnser liebes Vaterland
Dringender in Fried vnd Wohlstand.
Gott heiff/ dass dieser Palmzweig
Das Schwert ankwen schlaag/ in ein Streich/
D lieber Gott/ von vns nicht weich.
E N D E.

Nu. 24. 6. 17

Malach. 4. 2

Psal. 2. 5. 8

Psal. 72. 9. 8

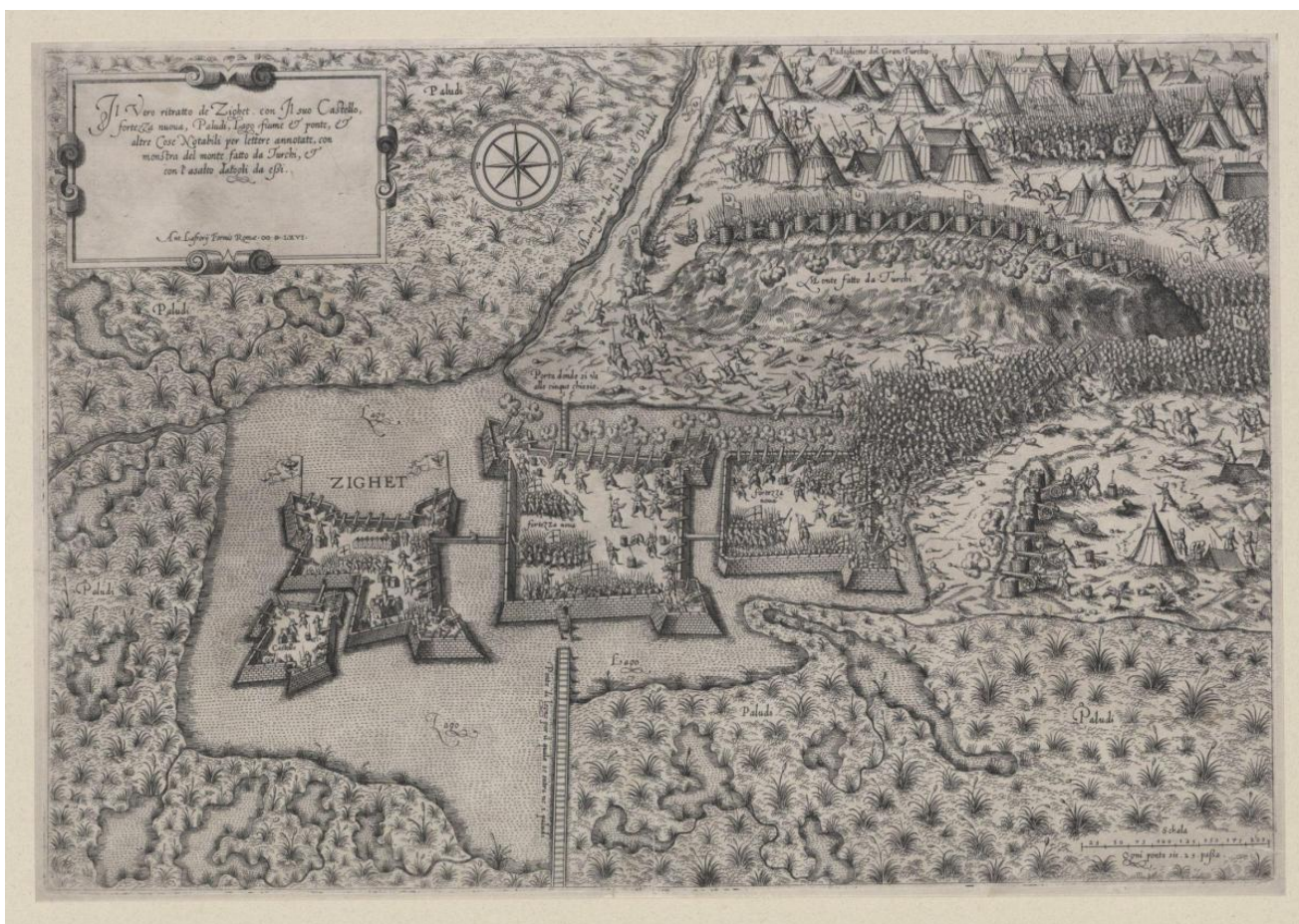
Pf. 50. 6. 13

[19]

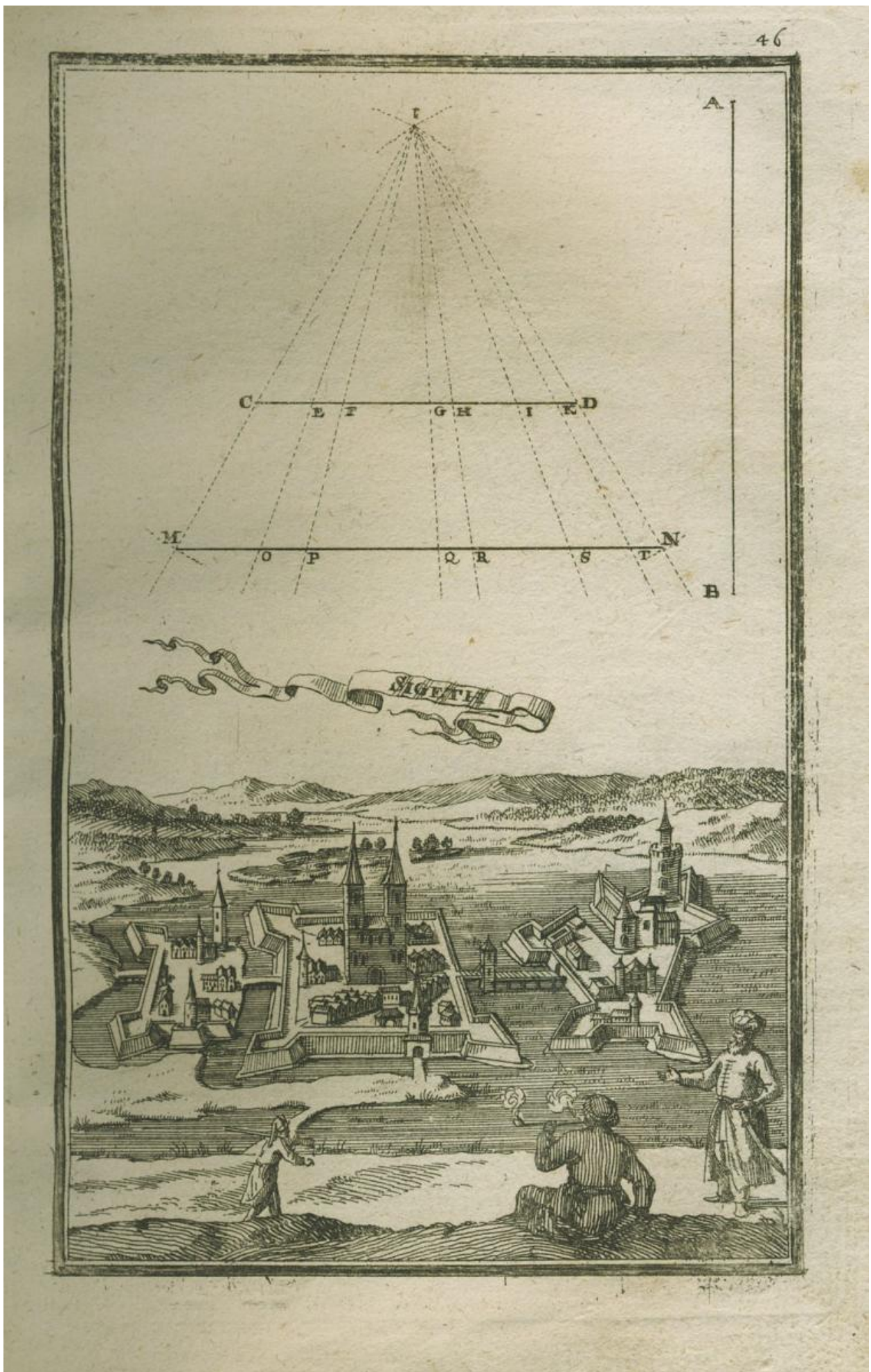

ILLUSTRISSIMI et CELSISSIMI
DOMINI, DOMINI EMERICI TÖKÖLY, COMITIS
HUNGARIE. VERA EFFIGIES.

[20]

[21]

[23]

[22]

A' MELTOSAGOS FEJEDELEM
FELSŐ-VADASZI
RAKOCZI FERENCZ,
Kegyelmes Urunk által:
Nemzetünknek s' édes Hazánk-
nak a' Német Nemzet kegyetlen Ural-
kodása alatt lett, hallatlan meg-nyomo-
rittatásárúl, maga Méltóságos Sze-
mélyének nagy méltatlan
szenvedésérúl,

Es

*Az Austriai Ház erőszakoskodása
alól való fel-szabadulásért fogott Ma-
gyar fegyvernek artatlanságárúl, az
egész Keresztyén Világnak
eleibe adatott*

MANIFESTUM.
KÖZ TUDOMANY TETEL.

*Illy elsőben Deák, mostan pedig Magyar,
Nyelven, újjonnan közönségesse
tétetett.*

Nyomt. 1704. Esztend.

In Collectis Manifestis

A [Régi Ritka](#) [1] új keresőrendszere lehetővé teszi a több szempontú keresést, valamint az előre elkészített listák alapján történő böngészést. Az új képnézegető funkcióval a felhasználók nemcsak nagyíthatják és elforgathatják a dokumentumokat, hanem egymás mellé is helyezhetik őket, ami különösen hasznos a történészek, nyomdászattörténészek, irodalmárok, kultúrtörténészek, grafikai szakértők, kutatók számára.

Az online gyűjtemény célja az is, hogy a szakemberek mellett a szélesebb közönség is megismerhesse, élvezhesse a régi ritkaságokat. Az érdeklődők felfedezhetik, milyen hírek foglalkoztatták az embereket évszázadokkal ezelőtt, miközben megcsodálhatják a korabeli nyomdatechnikával készített illusztrációkat.

[25]

[26]

[27]

Forrás webcím: https://oszk.hu/hirek/drakulato-l-rakoczi-szabadsagharci-g-ujabb-kulonlegesseg-ek-regi-ritka-digitalis-gyujtemenyben_2025

Hivatkozások:

- [1] <https://regiritka.oszk.hu/>
- [2] <http://regiritka.oszk.hu/roplapok/>
- [3] <https://regiritka.oszk.hu/roplapok/>
- [4] <https://regiritka.oszk.hu/metszetek/>
- [5] <https://konyvjegyta-r.oszk.hu/kereso/#lelohely=OSZK%20R%C3%A9gi%20Nyomtatv%C3%A1nyok%20T%C3%A1ra>
- [6] <https://regiritka.oszk.hu/roplapok/newe-zeitung-wie-die-schlacht-zu-ungern-mit-dem-turckischen-keyser-ergangen-1526/>
- [7] <https://regiritka.oszk.hu/roplapok/ain-ermanung-wider-die-turcken-und-wie-sy-die-christen-durchechtent-im-land-ungern/>
- [8] <https://regiritka.oszk.hu/roplapok/ein-neues-lied-in-welchem-die-gantz-handlung-des-turcken-in-ungern-und-osterreych-nemlich-der/>
- [9] <https://regiritka.oszk.hu/roplapok/newe-zeitung-auss-ungern-auch-grundtlicher-und-warhaffter-bericht-welcher-massen-der-saswar/>
- [10] <https://regiritka.oszk.hu/roplapok/historie-von-dracole-waida/>
- [11] <https://regiritka.oszk.hu/roplapok/die-ruhmlichst-erstrittene-doppel-victorie-das-ist-eine-ausfuhrliche-beschreibung-erstlich-des/>
- [12] https://regiritka.oszk.hu/kereso/#foldrajzi_nev=Moh%C3%A1cs
- [13] https://regiritka.oszk.hu/kereso/#foldrajzi_nev=Szigetv%C3%A1r
- [14] [https://regiritka.oszk.hu/kereso/#adv=%5B%7B%22f%22%3A%5B%7B%22f%22%3A%22bemutatott_szemely%22%2C%22v%22%3A%22Zr%C3%ADnyi%20Mikl%C3%B3s%20\(1508-1566\)%22%2C%22c%22%3A%22%3D%22%7D%5D%2C%22o%22%3A%22AND%22%7D%5D&adv_op=AND](https://regiritka.oszk.hu/kereso/#adv=%5B%7B%22f%22%3A%5B%7B%22f%22%3A%22bemutatott_szemely%22%2C%22v%22%3A%22Zr%C3%ADnyi%20Mikl%C3%B3s%20(1508-1566)%22%2C%22c%22%3A%22%3D%22%7D%5D%2C%22o%22%3A%22AND%22%7D%5D&adv_op=AND)
- [15] [https://regiritka.oszk.hu/kereso/#t=R%C3%B6plapok&bemutatott_szemely=Bethlen%20Gábor%20\(Erd%C3%A9ly%3A%20fejedelem\)%20\(1580-1629\)](https://regiritka.oszk.hu/kereso/#t=R%C3%B6plapok&bemutatott_szemely=Bethlen%20Gábor%20(Erd%C3%A9ly%3A%20fejedelem)%20(1580-1629))
- [16] [https://regiritka.oszk.hu/kereso/#bemutatott_szemely=Zr%C3%ADnyi%20Mikl%C3%B3s%20\(1620-1664\)](https://regiritka.oszk.hu/kereso/#bemutatott_szemely=Zr%C3%ADnyi%20Mikl%C3%B3s%20(1620-1664))
- [17] [https://regiritka.oszk.hu/kereso/#adv=%5B%7B%22f%22%3A%5B%7B%22f%22%3A%22bemutatott_szemely%22%2C%22v%22%3A%22Th%C3%B6k%C3%B6ly%20Imre%20\(Erd%C3%A9ly%3A%20fejedelem\)%20\(1657-1705\)%22%2C%22c%22%3A%22%3D%22%7D%5D%2C%22o%22%3A%22AND%22%7D%5D&adv_op=AND](https://regiritka.oszk.hu/kereso/#adv=%5B%7B%22f%22%3A%5B%7B%22f%22%3A%22bemutatott_szemely%22%2C%22v%22%3A%22Th%C3%B6k%C3%B6ly%20Imre%20(Erd%C3%A9ly%3A%20fejedelem)%20(1657-1705)%22%2C%22c%22%3A%22%3D%22%7D%5D%2C%22o%22%3A%22AND%22%7D%5D&adv_op=AND)
- [18] [https://regiritka.oszk.hu/kereso/#t=R%C3%B6plapok&szervo=II.%20R%C3%A1k%C3%B3czy%20Ferenc%20\(Erd%C3%A9ly%3A%20fejedelem\)%20\(1676-1735\)](https://regiritka.oszk.hu/kereso/#t=R%C3%B6plapok&szervo=II.%20R%C3%A1k%C3%B3czy%20Ferenc%20(Erd%C3%A9ly%3A%20fejedelem)%20(1676-1735))
- [19] <https://regiritka.oszk.hu/roplapok/bethlen-gabors-blutfahnen-welcher-derselbige-zu-newsol-von-rothem-damaschket-machen-mit/>
- [20] <https://regiritka.oszk.hu/apponyi-metszetek/thokoly-imre-egeszalakos-portreja/>
- [21] <https://regiritka.oszk.hu/apponyi-metszetek/szigetvar-ostroma-1566-ban-2/>
- [22] <https://regiritka.oszk.hu/apponyi-metszetek/szigetvar-madartavlati-kepe/>
- [23] <https://regiritka.oszk.hu/apponyi-metszetek/zrinyi-miklos-lovasportreja-es-a-teli-hadjarat-terkepe/>
- [24] <https://regiritka.oszk.hu/roplapok/a-meltosagos-fejedelem-felső-vadaszi-rakoczi-ferencz-kegyelmes-urunk-altal-nemzetunknek-s-edes/>
- [25] <https://konyvjegyta-r.oszk.hu/exlibris/az-apponyi-csalad-ex-librise/>
- [26] <https://konyvjegyta-r.oszk.hu/exlibris/a-balassa-csalad-ex-librise-2/>
- [27] <https://konyvjegyta-r.oszk.hu/exlibris/a-mednyanszky-baroi-csalad-ex-librise/>
- [28] <https://konyvjegyta-r.oszk.hu/exlibris/a-magyar-kiralyi-egyetem-konyvtaranak-ex-librise/>
- [29] <https://oszk.hu/category/foszotar-es-pozicionalo/hirek>
- [30] <https://oszk.hu/category/foszotar-es-pozicionalo/hirek-cimlapon>